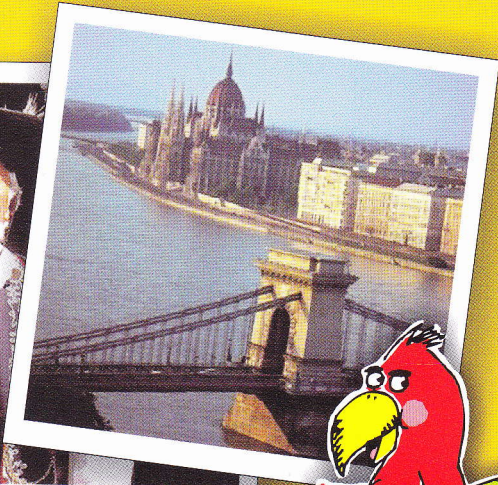
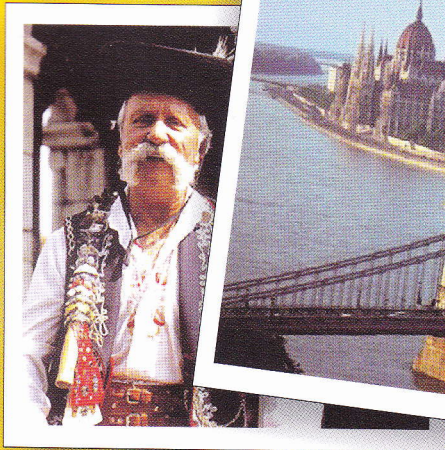

Andrei Gancz
Margareta Gancz

POLIROM

Limba maghiară pentru tine

Ediția a II-a

Manual de conversație

Andrei Gancz
Margareta Gancz

Limba maghiară pentru tine

**Manual de conversație
pentru turiști, studenți, muncitori agricoli,
muncitori în construcții**

Ediția a II-a revăzută

POLIROM
2016

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	11
Introducere în limba maghiară	13
Despre limba maghiară	13
Fonetică	13
Lexic	17
Gramatică	20
1. Expresii generale / Általános kifejezések.....	45
1.1. Acte de vorbire / Beszédaktusok.....	45
1.2. Despre limbi / Nyelvekről.....	72
1.3. Vârsta, starea civilă și familia / Kor, családi állapot és család.....	73
1.4. Cetățenie, naționalitate și etnie / Állampolgárság, nemzetiség és etnikum.....	75
1.5. Ocupații, profesii, meserii / Foglalkozások, szakmák, mesterségek	76
1.6. Numerale / Számnevek	78
1.7. Timpul / Az idő.....	81
1.8. Culori / Színek.....	85
1.9. Corpul omenesc / Az emberi test	86
2. La frontieră / A határon.....	90
2.1. Controlul actului de identitate / A személyazonossági okmány vizsgálata	90
2.2. La vamă / Vámvizsgálat.....	91
2.3. În caz de călătorie cu mașina / Ha autóval utazunk.....	93
3. Călătoria / Utazás	94
3.1. La aeroport și în avion / Repülőtéren és repülőn.....	94
3.2. La gară și în tren / Pályaudvaron és vonaton	98
3.3. La autogară și în autobuz / Autóbusz-pályaudvaron és távolsági buszon	101
3.4. În port și pe vapor / Kikötőben és hajón	102
3.5. Călătoria cu mașina / Utazás autóval sau kocsival.....	103
4. Cazarea / Elszállásolás	111
4.1. La hotel / Szállodában.....	111
4.2. La camping / Kempingben.....	115
4.3. La căminul studentesc / Diákszállóban	116
4.4. Închirierea unei locuințe / Lakás kibérelése	118

5. Schimb valutar și operațiuni bancare / Valutaváltás és bankügyletek	124
5.1. Schimb valutar / Valutaváltás	124
5.2. Operațiuni bancare / Bankügyletek	125
6. La poștă și la telefon / Posta és telefon	127
6.1. La poștă / Postán	127
6.2. La telefon / Telefonálás	129
7. Alimentația publică / Közétkeztetés	132
7.1. La restaurant / Étteremben	132
7.2. La cantină / Étkezőben/Menzán	134
7.3. La bufetul expres, la fast-food / Gyorsbüfében	134
7.4. La cafenea, la café-bar, la bar, la cofetărie / Kávéházban, presszóban, bárban, cukrászdában	135
7.5. Mâncăruri și băuturi / Ételek és italok	136
8. Transportul urban / Városi közlekedés	143
8.1. Autobuzul, troleibuzul și tramvaiul / Autóbusz, trolibusz és villamos	143
8.2. Metroul / Metró	144
8.3. Taxi / Taxi	145
9. Cumpărături / Bevásárlás	147
9.1. La centrul comercial / Üzletközpontban	147
9.2. La magazinul alimentar, la supermarket, la piață / Élelmiszerboltban, bevásárlóközpontban, piacon	147
9.3. Îmbrăcăminte, accesorii, lenjerie, mercerie / Ruhanemű, ruhatartozékok, fehérnemű, rövidáru	157
9.4. Încălțăminte / Lábbeli	163
9.5. Articole cosmetice / Kozmetikai cikkek	165
9.6. Jucării / Játékok	166
9.7. La tutungerie / Dohányboltban	167
9.8. Ziare și reviste / Lapok és folyóiratok	168
9.9. La florărie / Virágüzletben	169
9.10. La librărie și la papetărie / Könyvesboltban és írószertboltban	170
9.11. La bijutier / Ékszerboltban	172
9.12. La magazinul de articole foto și la fotograf / Fotóciikk-boltban és fényképésznél	174
9.13. Articole electrice, aparate electrocasnice și electronice, tehnică de calcul / Elektromos cikkek, háztartási készülékek, elektronika, számítástechnika	174
9.14. Mobilă / Bútor	178
10. Alte servicii / Egyéb szolgáltatások	180
10.1. La coafor, la frizer / Fodrásznál	180
10.2. La spălătorie și la curățătorie / Mosodában és vegytisztítóban	182

10.3. Reparații / Javitások.....	183
10.4. La cizmar / Cipésznel	184
11. Asistența medicală / Orvosi ellátás	185
11.1. Cum cerem ajutor medical / Hogyan kérünk orvosi segítséget	185
11.2. La medicul generalist / Általános orvosnál	187
11.3. La stomatolog / Fogorvosnál	192
11.4. La ortoped / Ortopéd orvosnál	193
11.5. La ginecolog / Nőgyógyásznál.....	194
11.6. La dermatolog / Bőrgyógyásznál	195
11.7. La oftalmolog / Szemorvosnál	196
11.8. La laborator, la radiologie / Laborban, radiológián.....	196
11.9. La farmacie / Gyógyszertárban	197
11.10. La spital / Kórházban	199
12. Relațiile cu autoritățile / A hatóságokkal való viszony	202
12.1. Cererea adeverinței de înregistrare / Regisztrációs igazolás kérése	202
12.2. La poliție / Rendőrségen	204
13. Distracții / Szórakozás.	209
13.1. Călătorie turistică / Turistaúton.....	209
13.2. La Balaton / A Balatonnál.....	210
13.3. La muzeu / Múzeumban.....	211
13.4. Spectacole / Előadások.	212
13.5. La discotecă / Diszkóban	213
13.6. Sport / Sport.....	214
14. Religie / Vallás.....	217
15. La angajare / Munkavállalás	219
16. Agricultură / Mezőgazdaság	221
16.1. Prezentare / Bemutakozás	221
16.2. Unelte și mașini agricole / Mezőgazdasági szerszámok és gépek	222
16.3. Munci agricole / Mezőgazdasági munkák.....	222
17. Construcții / Építőipar	225
17.1. Prezentare / Bemutakozás	225
17.2. Termeni de specialitate / Szakszavak.....	226
17.3. Dialoguri / Párbeszéddek	234

Introducere în limba maghiară

Despre limba maghiară

Limba maghiară face parte din familia limbilor fino-ugrice, împreună cu finlandeza, estoniana și limbile câtorva popoare mici de pe teritoriul Rusiei.

Această limbă este foarte diferită de limba română, ceea ce se poate vedea din cele ce urmează în introducere. Totuși, vecinătatea dintre cele două limbi face să existe și unele elemente comune în vocabular. În limba română există multe cuvinte maghiare, și nu numai în graiurile din Ardeal, ci și în limba literară: „lăcătuș”, „meșter”, „toc” de ușă etc. Și limba maghiară a împrumutat câteva cuvinte din română (*palacsinta* = „clătită” sau *furulya* = „fluier”). Alte cuvinte sunt comune pentru că au fost preluate din aceeași limbă, odinioară din slavă (*lapát* = „lopată”, *barázda* = „brazdă” etc.), mai recent din franceză, engleză sau altă limbă (*rúzs* = „ruj”, *lift* = „lift” etc.). În cele ce urmează, se pot vedea mai multe exemple de acest fel.

Cunoștințele despre limbă nu le vom prezenta aici așa cum se obișnuiește în lingvistica maghiară, ci vom adopta punctul de vedere al utilizatorului român, operând pe cât posibil cu termeni lingvistici cunoscuți de acesta și procedând contrastiv, pentru ca să se poată vedea ce mijloace de exprimare maghiare corespund celor românești.

Fonetică

Scrierea și pronunțarea

Spre deosebire de franceză sau engleză, scrierea limbii maghiare este destul de apropiată de pronunțarea ei, cam în același grad ca în cazul limbii române.

	Semne ¹	Pronunțare	Exemple
1.	a	așa cum se pronunță „oa” din „foarte”, în Ardeal	<i>autó</i> = „automobil”
2.	á	ca „a” din limba română, dar lung	<i>ábécé</i> = „alfabet”
3.	b	[b]	<i>barakk</i> = „baracă”
4.	c	[tʃ]	<i>cár</i> = „țar”
5.	cs	ca și „c” în „ce”, „ci”	<i>csekk</i> = „cec”
6.	d	[d]	<i>dátum</i> = „dată”
7.	dz	[dz]	<i>edző</i> = „antrenor”
8.	dzs	ca „g” în „ge”, „gi”	<i>dzsem</i> = „gem”
9.	e	deschis, aproximativ așa cum se pronunță primul „e” din „mere” în Maramureș, dar scurt	<i>ebonit</i> = „ebonită”
10.	é	aproximativ ca „e” din română, dar lung	<i>Éden</i> = „Eden”
11.	f	[f]	<i>film</i>
12.	g	[g]	<i>garázs</i> = „garaj”
13.	gy	„d” muiat, așa cum se pronunță în Maramureș, în cuvântul „deal”	<i>magyar</i> = „maghiar”
14.	h	[h]	<i>história</i> = „istorie, poveste”
15.	i	[i] scurt	<i>India</i>
16.	í	„i” lung	<i>íz</i> = „gust”
17.	j	ca „i” în „iar”	<i>Jakab</i> = „Iacob”
18.	k	[c]	<i>kakaó</i> = „cacao”
19.	l	[l]	<i>likőr</i> = „lichior”
20.	ly ²	ca „i” în „iar”	<i>lyuk</i> = „gaură”

- În dicționare, toate semnele ce reprezintă consoane, în afară de *dz* și *dzs*, constituie părți separate, însă vocalele scurte și perechile lor lungi sunt împreună.
- Singura dificultate a ortografiei maghiare asemănătoare cu dificultățile din franceză sau engleză este faptul că semnele *j* și *ly* reprezintă același sunet, ultimul semn redând o pronunțare veche a sa. Alte dificultăți provin din asimilări între consoane, care vor fi semnalate în corpul manualului. Mai există și unele nume proprii de familie sau de localități care păstrează grafii vechi.

21.	m	[m]	<i>mama</i> = „mamă”
22.	n	[n]	<i>Norvégia</i>
23.	ny	„n” muiat, așa cum se pronunță în Maramureș, în cuvântul „bine”	<i>nyak</i> = „gât”
24.	o	[o] scurt	<i>ovális</i> = „oval”
25.	ó	„o” lung	<i>óra</i> = „oră”
26.	ö	ca aceeași literă în limba germană sau ca „eu” în franceză	<i>ökológia</i> = „ecologie”
27.	ő	„ö” lung	<i>sofőr</i> = „șofer”
28.	p	[p]	<i>parfüm</i> = „parfum”
29.	q	[c] (numai în cuvinte străine)	
30.	r	[r]	<i>román</i> = „român”
31.	s	[ș]	<i>sofőr</i> = „șofer”
32.	sz	[s]	<i>szósz</i> = „sos”
33.	t	[t]	<i>telefon</i>
34.	ty	„t” muiat, așa cum se pronunță în Maramureș, în „te-am văzut”	<i>tyúk</i> = „găină”
35.	u	[u]	<i>Uganda</i>
36.	ú	„u” lung	<i>blúz</i>
37.	ü	ca aceeași literă în limba germană sau ca „u” în franceză	<i>kosztüm</i> = „costum”
38.	ű	„ü” lung	<i>űr</i> = „spațiu cosmic”
39.	v	[v]	<i>vecsernye</i> = „vecernie”
40.	w	[v] (numai în cuvinte străine)	
41.	x	[cs] (numai în cuvinte străine)	<i>taxi</i>
42.	y	[i] (în afară de semnele pentru consoanele muiate, se găsește numai în cuvinte străine)	
43.	z	[z]	<i>zakó</i> = „sacou”
44.	zs	[j]	<i>zselé</i> = „jелеu”

În afara existenței unor sunete care îi lipsesc limbii române, sistemul sunetelor limbii maghiare prezintă următoarele particularități față de cel românesc.

- Există șase consoane care formează perechi consoană dură – consoană muiată: *d – gy, n – ny* și *t – ty*.

- Toate consoanele pot fi scurte sau lungi. Cele lungi se scriu dublat (*bank – barakk, telefon – kollektív*). Consoanele lungi corespunzătoare celor notate cu un semn din două litere se scriu dublându-se numai prima literă (*desszert*), dar la despărțirea în silabe se dublează întregul semn (*desz-szert*).

- Fiecare vocală poate fi scurtă sau lungă. Cele lungi se scriu cu un accent (*a – á, e – é, i – í, o – ó, ö – ő, u – ú, ü – ú*). Între *a – á* și *e – é* există și altă diferență de pronunțare (vezi în tabelul de mai sus). Se va vedea în cele ce urmează că vocalele scurte și perechile lor lungi alternează de multe ori între ele, în funcție de diferitele forme pe care le iau cuvintele.

Accentuarea

În limba maghiară cuvintele se accentuează totdeauna pe prima silabă, dar sunt și cuvinte care nu poartă accent: articolele hotărâte (*a* și *az*), articolul nehotărât (*egy*), conjuncțiile și unele adverbe. În cazul acestora accentul cade pe prima silabă a cuvântului următor.

Armonia vocalică

În limba maghiară, sufixele joacă un rol foarte important atât în formarea cuvintelor ce aparțin diverselor părți de vorbire, cât și în exprimarea categoriilor gramaticale și în realizarea raporturilor sintactice. De regulă, în cazul rădăcinilor sau temelor¹ care se termină cu o consoană, intervine și o vocală de legătură. Sufixele și vocalele de legătură se adaugă respectându-se regula armoniei vocalice.

Vocalele se împart, după timbru, în acute (*i, í, e, é, ö, ő, ü, ú*) și grave (*a, á, o, ó, u, ú*). Majoritatea cuvintelor au vocale sau numai acute, sau numai grave. Cele mai multe sufixe au două variante, iar unele chiar trei, pentru a se putea armoniza cu vocalele din restul cuvântului. Și vocalele de legătură se armonizează cu vocalele din restul cuvântului. Prin urmare, unui cuvânt cu vocale acute i se adaugă

1. Diferența dintre acestea este că tema este formată din rădăcină plus cel puțin un sufix.

variante de sufix cu vocale acute și, dacă este cazul, o vocală de legătură acută, iar unui cuvânt cu vocale grave – variante de sufix cu vocale grave și, dacă este cazul, o vocală de legătură gravă. Desigur, există și excepții.

Schimbări fonetice

Adăugarea sufixelor provoacă de multe ori schimbări în restul cuvântului: schimbarea lungimii unor vocale sau căderea ultimei vocale, asimilare între ultima consoană a rădăcinii sau temei și prima consoană a sufixului etc.

Lexic

Formarea cuvintelor

Compunerea

Acesta este un procedeu mult mai frecvent în limba maghiară decât în română. În general, sintagmei substantiv + atribut substantival din limba română îi corespunde în maghiară un cuvânt compus prin alipirea celor două. De exemplu, „instalație de apă” se spune *vízvezeték*, format din *víz* = „apă” + *vezeték* = „conductă”. Dar cuvântului format astfel putem să-i mai adăugăm unul, *szerező* = „instalator” și obținem *Vízvezeték-szerelő* = „instalator de apă”. La acesta se mai alipesc și diverse sufixe. De aceea uneori întâlnim cuvinte foarte lungi.

Unor sintagme românești formate din substantiv + atribut adjectival le corespund în maghiară tot cuvinte compuse, dacă cele două elemente sunt simțite ca destul de sudate între ele prin frecvența de folosire pentru a forma un cuvânt compus. Astfel, cuvintele *zöldbab* = „fasole verde” și *sárgadinnye* = „pepene galben” sunt cuvinte compuse, dar *töltött tojás* = „ou umplut” nu este.

Uneori cuvintele compuse se pot descompune. De pildă, „controlul pașapoartelor și control vamal” se spune și se scrie *útlevél- és vámvizsgálat*, în loc de *útlevélvizsgálat és vámvizsgálat*, pentru a nu repeta al doilea component, identic, al celor două cuvinte.

Un alt tip de descompunere se va vedea mai jos, la partea din introducere consacrată așa-numitului „preverb”.

Derivarea

Acest mijloc este foarte curent în limba maghiară, ca și în română. Există multe sufixe care se adaugă unor cuvinte aparținând unei părți de vorbire, pentru a forma cuvinte noi, aparținând altor părți de vorbire.

Verbe din substantive sau adjective

Sufix	Cuvânt de bază	Cuvânt derivat
-ít	<i>szép</i> = frumos	<i>szépít</i> ¹ = a înfrumuseța
-l	<i>gyalu</i> = rindea	<i>gyalul</i> = a gelui
	<i>talp</i> = pingea	<i>talpal</i> = a pingeli
	<i>helyes</i> = corect	<i>helyesel</i> = a aproba
-ll	<i>rossz</i> = rău	<i>rosszall</i> = a considera ca rău
-kodik/	<i>bohóc</i> = clovn	<i>bohóckodik</i> = a face pe clovnul
-kedik/	<i>ügyes</i> = descurcăreț	<i>ügyeskedik</i> = a se descurca
-ködik	<i>őr</i> = paznic	<i>őrködik</i> = a păzi
-odik/	<i>fiatal</i> = tânăr	<i>fiatalodik</i> = a întineri
-edik	<i>öreg</i> = bătrân	<i>öregedik</i> = a îmbătrâni
-ul/	<i>szabad</i> = liber	<i>szabadul</i> = a se elibera
-ül	<i>szép</i> = frumos	<i>szépül</i> = a deveni frumos
-z	<i>tárcsa</i> = disc	<i>tárcsáz</i> = a discui
	<i>folt</i> = petic	<i>foltoz</i> = a petici

Substantive sau adjective din verbe

-ánk/	<i>fal</i> = a mânca (lacom)	<i>falánk</i> = mândcios
-énk	<i>fél</i> = a-i fi frică	<i>félénk</i> = fricos
-ás/	<i>tanul</i> = a învăța	<i>tanulás</i> = învățare
-és	<i>ég</i> = a arde	<i>égés</i> = ardere
-at/	<i>gondol</i> = a gândi	<i>gondolat</i> = gând
-et	<i>felel</i> = a răspunde	<i>felelet</i> = răspuns

1. Forma de bază a verbelor, cea care se găsește în dicționare, este persoana a III-a singular a indicativului prezent.

-ékony/	<i>tanul</i> = a învăța	<i>tanulékony</i> = care învață repede
-ékeny	<i>félt</i> = a se teme să piardă (pe cineva)	<i>féltékeny</i> = gelos
-mány/	<i>ad</i> = a da	<i>adomány</i> = donație
-mény	<i>vet</i> = a semăna	<i>vetemény</i> = sămănătură
-ó/	<i>kutat</i> = a cerceta	<i>kutató</i> = cercetător
-ő	<i>küzd</i> = a lupta	<i>küzdő</i> = luptător
-tlan/	<i>tanul</i> = a învăța	<i>tanulatlan</i> = neînvățat
-tlen	<i>nevel</i> = a educa	<i>neveletlen</i> = needucat
-vány/	<i>jár</i> = a umbla	<i>járvány</i> = epidemie
-vény	<i>ültet</i> = a planta	<i>ültetvény</i> = plantație

Substantive din substantive sau adjective

-ász/	<i>juh</i> = oaie	<i>juhász</i> = oier
-ész	<i>kert</i> = grădină	<i>kertész</i> = grădinar
-cska/	<i>fiú</i> = băiat	<i>fiúcska</i> = băiețuș
-cske	<i>könyv</i> = carte	<i>könyvecske</i> = cărticică
-ka/	<i>leány</i> = fată	<i>leányka</i> = fetiță
-ke	<i>egér</i> = șoarece	<i>egérke</i> = șoricel
-né	<i>király</i> = rege	<i>királyné</i> = regină (soția regelui)
-s	<i>lakat</i> = lacăt	<i>lakatos</i> = lăcătuș
-ság/	<i>katona</i> = soldat	<i>katonaság</i> = soldățime, militarie
	<i>mester</i> = maistru, meșter	<i>mesterség</i> = meserie, meșteșug
-ség	<i>bátor</i> = curajos	<i>bátorság</i> = curaj
	<i>beteg</i> = bolnav	<i>betegség</i> = boală

Adjective din substantive

-i	<i>Húsvét</i> = Paște	<i>húsvéti</i> = de Paște, pascal
-s	<i>só</i> = sare	<i>sós</i> = sărat
-talan/	<i>szag</i> = miros	<i>szagtalan</i> = fără miros, inodor
-telen	<i>szín</i> = culoare	<i>színtelen</i> = incolor
-tlan/	<i>só</i> = sare	<i>sótlan</i> = nesărat
-tlen	<i>erő</i> = putere	<i>erőtlen</i> = neputincios
-ú/	<i>ősz haj</i> = păr cărunt	<i>ősz hajú</i> = cu păr cărunt
-ű	<i>kék szem</i> = ochi albastru	<i>kék szemű</i> = cu ochi albaştri